

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ควรจะเป็นในอนาคตในครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบข้อเท็จจริงว่า มีภารกิจตามกฎหมายหลายประการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมิได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ภารกิจที่ได้รับมอบหมายมีปริมาณมาก ไม่สอดคล้องกับค่าตอบแทนที่ได้รับ ความสับสนในบทบาท อำนาจหน้าที่ว่าจะไปซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น หรือ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตนเองตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ เป็นต้น นอกจากนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำเป็นจะต้องเน้นหนักการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่กฎหมายกำหนดให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการวิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้ปฏิบัติจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และตามกฎหมายอื่น ๆ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และระเบียบสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร กฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 4 บทบาท ดังนี้ (1) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย (2) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ (3) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (4) ด้านการทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบทบาทที่เป็นอยู่ตามกฎหมายที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ปฏิบัติจริงหรือสามารถปฏิบัติได้อยู่ในเกณฑ์ปานกลางในทุกด้าน คือ บทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย บทบาทด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ บทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และบทบาทด้านการทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียดของบทบาทแต่ละด้านจะปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย เรื่องที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติได้มากมี 1 เรื่อง คือ การแจ้งประกาศของทางราชการให้ลูกบ้านทราบ

เรื่องที่ปฏิบัติได้ในระดับปานกลางมี 11 เรื่อง เรียงจากสำคัญที่สุดไปน้อยที่สุด คือ (1) การกระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการแนะนำ (2) แจ้งเตือนภัยและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัย (3) ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ราษฎรที่ประสบ

ภัยพิบัติต่าง ๆ (4) การรักษาความสงบและป้องกันทุกภัย (5) เป็นธุระรับเรื่องราวร้องทุกข์ของราษฎรมารายงานนายอำเภอทราบเพื่อแก้ไข (6) ควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (7) จัดการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้น (8) จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกสุขลักษณะ (9) แข็งความเมื่อทราบว่ามีกรกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน (10) จัดการตามหมายสั่งให้ค้นหรือให้ยึดของเจ้าพนักงาน (11) จับกุมผู้กระทำความผิดหรือสงสัยว่ากระทำผิดกฎหมายนำส่งพนักงานเจ้าหน้าที่

เรื่องที่ปฏิบัติได้ในระดับน้อย ไม่มี

1.2 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ เรื่องที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติได้มาก มี 1 เรื่อง คือ ตรวจตรารักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อันอยู่ในตำบลนั้น เช่น สระน้ำ ศาลาอาศัย ที่เลี้ยงปศุสัตว์ เป็นต้น

เรื่องที่ปฏิบัติได้ในระดับปานกลางมี 5 เรื่อง เรียงจากสำคัญที่สุดไปน้อยที่สุด คือ

- (1) เชิญชวนราษฎรร่วมกิจกรรมในการพัฒนาที่สาธารณประโยชน์ให้สวยงามในโอกาสต่าง ๆ
- (2) ดูแลมิให้บุคคลใดบุกรุก ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์ 3) บำรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎรในทางเกษตรกรรม พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม 4) ตรวจตรารักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อันอยู่ในตำบลนั้น เช่น สระน้ำ ศาลาอาศัย ที่เลี้ยงปศุสัตว์ เป็นต้น
- (5) ตรวจตราและรักษาผลประโยชน์ในการอาชีพของราษฎร

เรื่องที่ปฏิบัติได้ในระดับน้อย ไม่มี

1.3 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติได้ในระดับมาก ไม่มี

เรื่องที่ปฏิบัติได้ในระดับปานกลางทั้งหมดมี 6 เรื่อง เรียงจากสำคัญที่สุดไปน้อยที่สุด คือ (1) ป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการกระทำผิดในเขตรับผิดชอบ (2) ช่วยเหลือในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบ (3) การให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าตามโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการปลูกป่า (4) ส่งเสริมและให้ความรู้ราษฎรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (5) ป้องกัน ปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (6) ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

เรื่องที่ปฏิบัติได้ในระดับน้อย ไม่มี

1.4 ด้านการทะเบียนต่าง ๆ เรื่องที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติได้ในระดับมาก มี 3 เรื่อง เรียงจากสำคัญที่สุดไปน้อยที่สุด คือ (1) เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตาย และย้ายที่อยู่ (2) แจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ที่จะต้องขึ้นบัญชีทหารกองเกิน ไปขึ้นบัญชีทหารกองเกิน (3) แจ้งให้ผู้มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ไปขึ้นคำขอมีบัตรประจำประชาชน

เรื่องที่ปฏิบัติได้ในระดับปานกลางมี 3 เรื่อง เรียงจากสำคัญที่สุดไปน้อยที่สุด คือ (1) เป็นผู้รับรองเกี่ยวกับความประพฤติและหลักฐานของผู้ขอมีและใช้อาวุธปืน (2) เป็นพยานบุคคล รับรองผู้ประสงค์ขอจดทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่าหรือทะเบียนครอบครัวอื่นๆ (3) ดำรวจจัดทำ บัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณสัตว์

เรื่องที่ปฏิบัติได้ในระดับน้อย ไม่มี

2. ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า คำตอบแทนน้อยไม่สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานมากที่สุด (ร้อยละ 23.58) รองลงมาได้แก่ มีความสับสน ในบทบาท อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายต่างๆ (ร้อยละ 19.08) ขาดความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายซึ่งมีหลายฉบับที่จะต้องยึดถือปฏิบัติทำให้การปฏิบัติงานล่าช้าไม่คล่องตัว (ร้อยละ 18.25) ระยะเวลาดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งแต่ก่อนอยู่ในตำแหน่งได้ จนเกษียณ (60ปี) แต่ปัจจุบันอยู่ในตำแหน่งได้ 5 ปี (ร้อยละ 17.67) ขาดความเป็นอิสระในการ ปกครองดูแลหมู่บ้านเนื่องจากถูกแทรกแซงจากข้าราชการ/นักการเมือง/ผู้มีอิทธิพล (ร้อยละ 12.25) และอื่นๆ (ร้อยละ 9.17) ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงทรรศนะที่หลากหลายแตกต่างกันไป เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ ควรกำหนดระดับ การศึกษาของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือการไม่กล้าแสดงออกของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะของผู้นำ เป็นต้น

3. บทบาทที่ควรจะเป็นในอนาคต

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้จัดลำดับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามลำดับความสำคัญดังนี้ ลำดับแรก คือ บทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย รองลงมาตามลำดับได้แก่ บทบาทด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ บทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และบทบาทด้านการทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งปรากฏ รายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเพิ่มบทบาทมากขึ้นในทุกเรื่อง เกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องการกระทำ ตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการแนะนำ ($\bar{X} = 2.83$) ควรให้ความสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ การแจ้งเตือนภัยและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัย ($\bar{X} = 2.79$) เป็นธุระรับเรื่องราวร้องทุกข์ของราษฎรมารายงานนายอำเภอทราบเพื่อแก้ไข ($\bar{X} = 2.78$) และการแจ้งประกาศของทางราชการให้ลูกบ้านทราบ ($\bar{X} = 2.77$) ตามลำดับ

3.2 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรเพิ่มบทบาทมากขึ้นในทุกเรื่อง เกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุด เป็นอันดับแรกมี 3 เรื่อง คือ เชิญชวนราษฎรร่วมกิจกรรมในการพัฒนาที่สาธารณประโยชน์ ให้สวยงามในโอกาสต่างๆ ดูแลมิให้บุคคลใดบุกรุก ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์ ตรวจตรารักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อันอยู่ในตำบลนั้น เช่น สระน้ำ ศาลา อาศัยที่เลี้ยงปลสุตตัว เป็นต้น ($\bar{X} = 2.75$) รองลงมา คือ ตำรวจ เร่งรัดจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ และแนะนำให้ราษฎรไปเสียภาษี ($\bar{X} = 2.73$)

3.3 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเพิ่มบทบาทมากขึ้นในทุกเรื่อง เกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรื่อง การให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าตามโครงการต่างๆ เช่น โครงการปลูกป่า ($\bar{X} = 2.79$) ควรให้ความสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ ช่วยเหลือในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 2.75$) ป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการกระทำผิดในเขตรับผิดชอบ และส่งเสริมให้ความรู้ราษฎรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 2.74$) ตามลำดับ

3.4 ด้านการทะเบียนต่างๆ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเพิ่มบทบาทมากขึ้นในทุกเรื่อง เกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องแจ้งให้ผู้มีอายุถึงเกณฑ์ที่จะต้องขึ้นบัญชีทหารกองเกินไปขึ้นบัญชีทหารกองเกิน ($\bar{X} = 2.81$) ควรให้ความสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ แจ้งให้ผู้มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ไปยื่นคำขอมีบัตรประจำประชาชน ($\bar{X} = 2.77$) เป็นผู้รับรองเกี่ยวกับความประพฤติและหลักฐานของผู้ขอมีและใช้อาวุธปืน ($\bar{X} = 2.63$) และเป็นพยานบุคคลรับรองผู้ประสงค์ขอจดทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่า หรือทะเบียนครอบครัวอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.54$) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ควรจะเป็นในอนาคต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายผลเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) รวมทั้งตามกฎหมายอื่นๆ ซึ่งจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการทะเบียนต่างๆ จากผลการวิจัยพบว่าในปัจจุบัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่กฎหมายกำหนดได้โดยมีเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางในทุกๆด้าน ซึ่งต่ำกว่าระดับความคาดหวังในอนาคตหรือบทบาทที่ควรจะเป็นที่มีเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกๆด้าน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่ได้ประกอบกับแนวคิดของ ชิตยา สุวรรณชฎ (2510) ซึ่งได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทว่าบทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริงๆ ของคนที่ครองฐานะตำแหน่ง เพราะพฤติกรรมจริงๆ นั้นเป็นผลของปฏิกิริยาของคนที่ครองตำแหน่งที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง และบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เข้าร่วมในพฤติกรรมรวมทั้งเรื่องกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในขณะนั้น ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงสิ่งกระตุ้นที่มีส่วนทำให้บทบาทที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติได้จริงในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ต่ำกว่าระดับความคาดหวังในอนาคตที่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประมวล รุจนเสรี (2543) ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อบทบาท อำนาจ หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ซึ่งผลจากกฎหมายทั้ง 3 ฉบับ ทำให้บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีแต่เดิมในท้องที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปและได้สร้างความสับสนให้แก่ประชาชนในพื้นที่ว่าบทบาทของสมาชิกสภาท้องถิ่นมีความครอบคลุมแค่ไหน และจะเข้ามาแทนที่บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือไม่ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า ประชาชนได้หันไปให้ความสำคัญกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการขอความช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ เนื่องจาก อบต.มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณมากกว่าการพึ่งพา

ขอความช่วยเหลือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเหมือนแต่ก่อนและอีกประเด็นหนึ่งก็คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาจเกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าจะไปซ้ำซ้อนกับ อบต. จึงทำให้อาจละเลย การปฏิบัติหน้าที่ในบางด้านหรือได้ปฏิบัติจริงแต่ปฏิบัติได้ไม่มากเกณฑ์เฉลี่ยจึงอยู่ในระดับ ปานกลาง

2. ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน จากผลการวิจัย พบว่า คำตอบแทนน้อยไม่สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติ งานมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ วงศ์วิวัฒน์ (2539) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้บทบาท ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก นอกจากนี้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังได้ผดุง ฐานะตนเองด้วยการประกอบการทางธุรกิจบางประการ อันเนื่องมาจากคำตอบแทนที่น้อยไม่ เพียงพอต่อการดำรงชีพ

เมื่อพิจารณาประกอบกันแล้วผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากได้มีการพิจารณาทบทวนเรื่อง คำตอบแทนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านซึ่งในปัจจุบันกำนันมีอัตราคำตอบแทนเริ่มต้นที่ 2,400 บาท สิ้นสุดที่ 3,200 บาท และผู้ใหญ่บ้านเริ่มต้นที่ 1,300 บาท สิ้นสุดที่ 2,100 บาท ให้เป็นอัตราที่ เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับและเหมาะสมกับสถานะปัจจุบัน จะส่งผลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากปัญหาดังกล่าวแล้วเมื่อพิจารณาจากปัญหาด้านอื่นๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แสดงทรรศนะว่าเป็นปัญหาอุปสรรคในการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อันได้แก่ ระดับ การศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นผู้ที่มีความรู้ และเห็นว่าควรมีการกำหนดวุฒิการศึกษาของ ผู้ที่จะมาเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือการขาดภาวะความเป็นผู้นำไม่กล้าแสดงออก เป็นต้น ดังนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงควรที่จะต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้ทันยุคทันเหตุการณ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้นำยุคใหม่ ติดตามข้อมูลข่าวสารและสนใจในการเพิ่มพูนความรู้ให้ตนเอง เพื่อให้ราษฎรเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาในตัวผู้นำให้ได้

3. บทบาทที่ควรจะเป็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอนาคต จากผลการวิจัยพบว่า ในอนาคต กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรให้ความสำคัญต่อบทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย มากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ บทบาทด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ บทบาทด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และบทบาทด้านการทะเบียนต่างๆ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของสถาบันดำรงราชานุภาพ (2540) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาท

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เหมาะสมในอนาคตโดยผลการวิจัยพบว่าบทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยจะมีความสำคัญมากที่สุดและสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีญญา นาคฉัตรีย์ (2543) ซึ่งมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอนาคตว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเมืองการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป ถึงแม้ว่าภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจได้ผ่อนคลายไปบ้างแล้ว แต่ภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมยังคงดำรงอยู่ ดังนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงต้องปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 รวมทั้งตามกฎหมายอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งหากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัดจนเกิดผลแล้วจะสามารถผ่อนคลายปัญหาวิกฤตทางสังคมได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลที่ได้จากการวิจัยบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และบทบาทที่ควรจะเป็นในอนาคตรวมถึงปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการทำงานตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1. เชิงนโยบาย

1.1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องให้ความสำคัญกับบทบาทตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) รวมทั้งตามกฎหมายอื่นๆ ที่กำหนดไว้ โดยต้องเน้นหนักในเชิงปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลให้มากยิ่งขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อถือศรัทธา ให้เกิดแก่ประชาชนในพื้นที่

1.2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาท้องที่ ควบคู่ไปกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยจะต้องเพิ่มบทบาทในฐานะผู้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นผู้นำเสนอปัญหา ความต้องการในด้านต่างๆของประชาชน ไม่ว่าจะในด้านอาชีพ ด้านความเป็นอยู่ หรือด้านอื่นๆ ที่เกินความสามารถที่จะดำเนินการ โดยลำพังได้ และที่ต้องอาศัยแผนงานงบประมาณสนับสนุนเข้าสู่สภา อบต. เพื่อพิจารณาแก้ไข และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรให้ความร่วมมือกับ อบต.อย่างเต็มที่ในการดำเนินงานต่างๆทั้งนี้ เพื่อความเจริญของตำบลหมู่บ้าน

1.3 รัฐควรพิจารณาทบทวน กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจในพื้นที่ของกำนัน

ผู้ใหญ่วัยบ้าน กับภารกิจของ อบต. ควรกำหนดให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 รัฐควรพิจารณาทบทวนในด้านค่าตอบแทนของกำนัน ผู้ใหญ่วัยบ้าน ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ

1.5 เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้กับกำนัน ผู้ใหญ่วัยบ้าน รัฐควรให้การสนับสนุนในด้านการศึกษา หรือเพิ่มโอกาสทางการศึกษาตามแนวทางอื่นๆที่เหมาะสม

2. เจริญปฏิบัติ

นอกจากบทบาทอำนาจหน้าที่ ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะปัจจุบันซึ่งสังคมไทยและสังคมโลกกำลังเผชิญกับปัญหาทางสังคมต่างๆ เช่น ปัญหา ยาเสพติดให้โทษ ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความยากจน เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่วัยบ้าน ควรให้ความสำคัญและเน้นหนักบทบาทด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับบทบาท ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

2.1 **บทบาทด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ** จากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำได้ส่งผลกระทบต่อประเทศในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณธรรม จริยธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ซึ่งตำบล หมู่บ้าน เป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น กำนัน ผู้ใหญ่วัยบ้าน จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างงาน เพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ แนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ การน้อมนำกระแสพระราชดำริเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองโดยมุ่งวิถีชีวิตแบบพอเพียง กำนัน ผู้ใหญ่วัยบ้าน จะต้องทุ่มเทกำลังความสามารถสืบสานการดำเนินงานในพื้นที่ของตนเองให้สำเร็จรับผิดชอบในการดำเนินการและประสานงานให้การสนับสนุนองค์กรเอกชนในการดำเนินงานตามโครงการฯ ส่งเสริมและกระตุ้นให้ราษฎรรู้จักประหยัดคอดออม ส่งเสริมการพัฒนาตามแนวทางทฤษฎีใหม่เพื่อราษฎรในหมู่บ้านจะได้มีรายได้ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2.2 **บทบาทด้านการพัฒนาสังคม** กำนัน ผู้ใหญ่วัยบ้านจะต้องเป็นผู้นำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อขจัดปัญหาทางสังคมต่างๆ เช่น ปัญหา ยาเสพติดให้โทษ ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย เป็นต้น ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้น เร่งเร้าให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่มเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกรักในถิ่นกำเนิด ซึ่งจะเป็ปรการป้องกันมิให้สิ่งเลวร้ายทั้งปวงเข้ามาทำลายความมั่นคงของชุมชนได้